

HOLBERG 1732

I 1732 udgav Ludvig Holberg første bind (tomus) af sit trebinds historieværk *Dannemarks Riges Historie*. I 1856 blev denne tekst genudgivet i Kjøbenhavn i sin oprindelige ordlyd, altså Holbergs dansk fra begyndelsen af 1700-årene. Første bind i 1856-udgaven er på 587 sider - inklusive fem sider med Afvigende Læsemaader, hvilket vil sige udgiverens smårettelser og justeringer. Første bind begynder med fortællingen om kimbørnernes og teutonernes vandring mod syd og slutter med kong Johannes' tid (kong Hans), dvs. til år 1513. Udgiver i 1856 var J. Levin, forlægger Universitetsboghandler Andr. Fred. Høst og trykkeri Thieles Bogtrykkeri.

* Kong Valdemar 2. (Legifer: Lovgiver), siden med tilnavnet Sejr, fødtes 1170 og blev kronet til konge i 1202 efter sin ældre bror, kong Knud. Kroningen fandt sted i Lund Domkirke juledag 1202 ved ærkebiskop Anders Sunesen. I det romerske (tyske) rige syd for Danmark var der i begyndelsen af 1200-årene flere bejlere til kongeværdigheden, der 1212-1215 endte med at tilfalde Friedrich 2. (f. 1194) af staufernes slægt. Denne udstedte i 1214 i Metz et diplom, der tilsagde Valdemar 2. ret til at kalde sig Slavernes Konge: en titel, der siden blev ændret til Venderne Konge. Holberg oversætter diplomets originaltekst således (s. 194), at det: "tillade ham [Valdemar] og hans Rige med det Romerske Riges Chur og Førsters Samtykke alle de Lande paa hin Side Elben og Eidern, som er en Part af det Romerske Rige. Deslige legge vi til hans Rige alle de Lande, Kong Knud med sin Broder fornævnte Kong Waldemar, og deres Fader have erobret i Venden."

Wolmer Slaget 1219

[Side 195:] Efterat Kongen [Valdemar 2.] saaledes havde bestyret sine Tydske Conqveter, og nogenledes var kommen i Roelighed, tog han sig fore det navnkundige Tog til Lifland, hvortil denne Anledning gaves. Jeg har tilforn antegnet, at de Danske have haft Fod paa de Kuster under Kong Waldemar 1, hvilken har bygget den Stad Dantzic, og at Canutus 6 har bemægtiget sig Estland, hvor han indførte den Christelige Troe og forsynede Landet med Kirker og Præste. Men Hedningerne udi Lifland bestyrkede sig siden fra Preusen, Lithaven, Semigallien og Rysland for at fordrive igien de Christne, og alle dem, som havde svoret Troeskab til de Danske Konger.

* Derom fik Waldemarus Kundskab 1219, og derfor udrustede en Flode, hvis Lige neppe tilforn var bragt i Søen af Dannemark. Den bestod af 1000 Fartøer nemlig

500 Jagte eller smaa Skibe og 500 lange Skibe. Paa hver Jagt var foruden Roers Karlene, som vare 12 Mænd, en Kyraserer og en Skytte; men paa hvert langt Skib vare 120 Mænd. Hvitfeld [1546-1609] siger paa et andet Sted, nemlig udi Fortalen af sin Krønike, at Kongen brugte til dette Tog 1400 Skibe; og, som dette synes en rodomon-tade [overdrivelse, praleri], er fornødent at give en liden Afrisning paa den Danske gamle Søs=Magt. Naar Leding eller Krigs=Tog blev paabuden, maatte all slags Jord liden eller stor contribuere til Krigs Udrustning. Jordene vare deelte udi Mark Gulds=Jorde, Mark Sølv=Jorde etc. Det er at sige udi Stykker Jord, som var kiøbt for en Mark Guld, hvilken gjorde 8 Mark Sølv, og bare saaledes Jordene Navne af deres Værdi udi Guld og Sølv. Nu var beskikket, at enhver Jord, som var af den Godhed og Størrelse, at den kunde sælges for 24 Mark Sølv, stod for en Jagt af 12 Aarer, hvoraf følger, at en Mark Gulds=Jord, som galt 8 Mark Sølv, udgjorde den 3die Deel nemlig [s. 195 til 196] fire Aarer, hvilket kand sees af den Jydske Lov, som siger: En Bonde, som haver en Mark Gulds Jord, gjør ud Tredings Havn, som er 4 Mænd, og saaledes maatte efter Proportion en Jord af 2 Mark Sølv Værdi udrede en Mand. Ingen var fri for saadan Krigsstyr [krigs-skat] uden Herremænd, hvilke derimod udi egen Person fulgte Kongen med fuld Rustning; iligemaade Præste i henseende til deres Embeder. Der gaves ingen Sold, saalænge som Krig blev ført med indenlandske Folk, ey heller vare der oprettede Magaziner, men enhver bragte med sig en vis Qvantitet af Proviant til Sammel=Pladsen.

Man seer herudaf, at, eftersom Skibene vare saa smaa, at det er ikke u=troeligt, at Kong Waldemar kunde bringe 1400 Skibe til Veye. Blant disse 1400 Skibe vare 500 lange Skibe, hvilke da allerede vare komne i Brug, og disse 500 lange Skibe vare Forcen af denne Søs=Magt, efterdi et hvert lang Skib førte 120 Mænd, saa at der vilde et stort Distrikt eller en a to Stæder til at udrede et Skib. Saaledes finder man udi Historien, at Nestved og Slagelse stode for et saadant Skib, og Roskild og Kiøge for et andet. Ellers seer man Provinciernes Qvota udi almindelige Paabud nogenledes af den store Udskrivning, som skeede udi Canuti 6 Tiid, nemlig Slesvig gav 130 Skibe, Riber Stift 120, Vensyssel 50, Fyen 100, Siælland 120 og Skaane 150. Dette maae være nok talt om Militiens Tilstand paa de Tider.

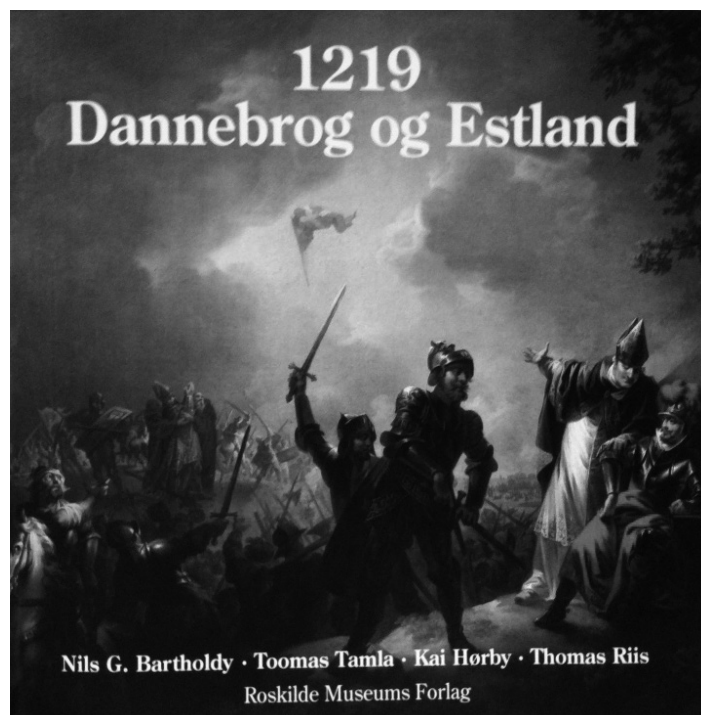
* Kongen fulgte med udi egen Person paa dette Tog, Erke=Bisp Andreas til Lund havde Commando over den heele Krigs=Hær. Da

de Danske komme til Landet, og saae den utallige mængde af Hedninger, som stode færdige at tage imod dem, blev Kongen forskrekket, og holdt det raadeligt at vende tilbage, men blev opmuntret af Biskop Peder i Aarhus at holde Stand, hvilken forsikkrede paa GUds Vegne om Seyer, hvis Kongen vilde bedre sit Levnet, ikke betyngne sine Under-saatter med saa store Skatter, og ikke ydermere lade sig regiere af Dronning Beengierd, hvilken Dronning man heraf seer at have været forhadt udi Dannemark. Det merkeligste i denne Tale er, at Bispens særdeeles lovede ham Seyer, hvis han vilde rætte sig mod St. Nicolaum i Aarhus, og ikke tage Offer af ham under Prætext, at samme Helgen var udi Forvantskab med de Danske Konger. Thi dette giver aleene tilkiende, at Kongen var ingen alvorlig Tilbeder af Helgene, eftersom han saaledes skiemtede med St. Nicolau. Dette giver ogsaa tilkiende, at den gode Bisp maa have været noget interessered, efterdi han allene recom-menderede sin Stads Patron, og plaiderede for hans Indkomster. Hvorom alting var, saa blev Kongen dog opmuntret af denne Tale, og besluttede at levere Hedningerne et Feltslag. Felt=Herren Erke=Bisp Andreas sparede ey heller nogen Fliid til at opmuntre de Danske, og begiærede af Kongen og de nærværende Rigets Raad at gjøre et løfte til GUD saaledes, at hvis de erholdte Seyer, de da skulde forbinde sig til en ævig og almindelig Faste=Dag hver St. Laurentii Aften, hvilket da de havde lovet, gik man med Fyrrighed Fienden i møde. [s. 196 til 197]

* Slaget blev holdet ved en Stad kaldet Wolmer (Stedet Wolmer meener Hvitfeld at have faaet det Navn af Kong Wolmer

eller Waldemar) til de Danskes Fordeel, saa at de erholdte en fuldkommen Seyer. Der fortælles adskillige Miracles da at være skeede, for Exempel, at Erke=Bisp Andreas, medens Slaget holtes, stod på et Bierg med oprakte Hænder mod Himmelen, og at saa længe hans Hænder vare saa udstrakte, vunde de Danske, men, saa snart de af Mattighed fulde ned igien, fik Hedningerne Overhaand, derfor understøttede de andre Biske og Præste hans Arme saa længe, som Slaget varede; men som dette Mirakel har alt for stor Rapport med Mosis Historie, synes det at være udcopieret deraf.

* Det andet Mirakel var, at, da de Danske udi Slaget havde mistet deres Hoved=Banner, og der-udover bleve bragte i Confusion, faldt der ned af Himmelen en Banner af tvundet Verk rodt udi Feltet med et hvidt Kaars, hvilket er den bekiendte Dannebrog, som de Danske siden førte med sig udi alle Krigs Expeditioner indtil Aar 1500, da den bortkom udi det navnkundige Dytmarske Slag. Men det er troeligt, siger Hvitfeld paa et andet Sted, at samme Banner har heller været sendt Kongen af Paven som et Cruciat [korsfane] for at opmuntre ham til disstore Iver at stride for den Christelige Troe. I det øvrige om Erke=Bisp Andreas opdagede disse Mirakler, er han meere at undskyldte end den Spanske Geistlige Skribent, der skriver, at Solen stod stille i Faveur af Keyser Carl 5 udi det Slag ved Muhlberg [Mühlberg i Sachsen, 24. april 1547], da han mod sine giordte eedlige Capitulationer søgte at undertrykke det Tydske Riges Frihed; thi her handlede om at beskytte Christne mod Hedninger, hvilket var Kong Waldemars største Motiv til denne Krig.

Udstilling om Dannebrog
Roskilde Museum 1992